

[Hem](#) > ... > [Familjefrågor Och Arv](#) > [Föräldraansvar – Vårdnad Och Umgängesrätt](#) > [Latvia](#)

Föräldraansvar – vårdnad och umgängesrätt

Innehåll inlagt av

European Judicial Network
(in civil and commercial
matters)

 Lettland

1 Vad innebär den juridiska termen "föräldraansvar" i praktiken? Vilka rättigheter och skyldigheter har den som har föräldraansvar?

Barn omfattas av föräldrarnas vårdnad tills de har uppnått myndighetsåldern.

Med vårdnad avses föräldrarnas rätt och skyldighet att ta hand om barnet och dess egendom och att företräda det i frågor som rör dess person och egendom.

Med att ta hand om ett barn avses att ha omsorg om och tillsyn över barnet och rätten att välja var barnet ska bo.

Med omsorg om ett barn avses barnets underhåll, dvs. att se till att barnet får mat, kläder, boende och hälso- och sjukvård, personlig omvårdnad, utbildning och uppfostran (för att garantera dess psykiska och fysiska utveckling, med största möjliga hänsyn till barnets personlighet, förmågor och intressen, och för att förbereda barnet för lämplig sysselsättning i samhället).

Med föräldratillsyn avses att sörja för barnets säkerhet och skydda det mot hot från tredje man. Rätten att fastställa var barnet ska bo innebär det geografiska valet av platsen för boendet och valet av formerna för boendet.

Med att ta hand om barnets egendom avses att underhålla och använda barnets egendom på ett sådant sätt att den bevaras och ökar i värde.

2 Vem är det i allmänhet som har föräldraansvaret för ett barn?

Föräldrar som bor tillsammans utövar vårdnaden gemensamt. Om föräldrarna har separerat kvarstår deras gemensamma ansvar. Omsorgen och tillsynen utövas av den förälder som barnet bor hos. Föräldrarna ska gemensamt fatta beslut i frågor som kan ha stor inverkan på barnets utveckling.

3 Kan en annan person bli utsedd i föräldrarnas ställe om de är oförmögna eller ovilliga att utöva sitt föräldraansvar över sina barn?

Om en förälder genom sitt agerande (uppsåtligen eller av oaksamhet) äventyrar barnets hälsa eller liv eller om en förälder missbrukar sina rättigheter eller underlåter att tillhandahålla omsorg eller tillsyn och på så sätt äventyrar barnets fysiska, psykiska eller moraliska utveckling får domstolen frånta föräldern rätten till vårdnad.

När en förälder fråntas vårdnaden flyttar domstolen över vårdnaden om barnet till den andra föräldern. Om den vårdnad som utövas av den andra föräldern inte på lämpligt sätt kan skydda barnet från fara eller om båda föräldrarna har fråntagits vårdnaden ger domstolen familjedomstolen (*bāriņtiesa*) i uppgift att hitta ett nytt hem

för barnet.

4 Hur fastställs föräldraansvaret för framtiden om föräldrarna skiljer sig eller separerar?

Om föräldrarna har separerat kvarstår deras gemensamma ansvar. Omsorgen och tillsynen utövas av den förälder som barnet bor hos. Föräldrarna ska gemensamt fatta beslut i frågor som kan ha stor inverkan på barnets utveckling. Tvister mellan föräldrarna avgörs av familjedomstolen, om inte annat anges i lagstiftningen. Föräldrarnas gemensamma vårdnad upphör när en överenskommelse mellan föräldrarna eller ett domstolsbeslut ger en av föräldrarna ensam vårdnad.

5 Om föräldrarna sluter ett avtal om föräldraansvar, vilka formella krav måste vara uppfyllda för att avtalet ska vara rättsligt bindande?

Om föräldrarna är överens om formerna för föräldraansvaret och är villiga att följa denna överenskommelse är det inte nödvändigt att inhämta ett godkännande från en myndighet eller en domstol.

6 Vilka alternativ finns det för att lösa konflikten utan att gå till domstol om föräldrarna inte kan komma överens om föräldraansvaret?

Vid en tvist löser familjedomstolen eventuella konflikter och meningsskiljaktigheter.

Medling kan också vara ett effektivt sätt att lösa familjekonflikter. Medlaren som neutral tredje part försöker finna en lösning på tvisten som är godtagbar för parterna genom att lyssna på båda parternas förväntningar och behov. Inom ramen för [det statliga budgetprogrammet för familjetvister](#), som genomförs av justitieministeriet i samarbete med rådet för certifierade medlare, har familjer möjlighet att delta i fem timmar långa medlingsmöten som betalas av staten, och familjer som anses vara låginkomsttagare eller ha det sämre ställt har möjlighet att delta i sju timmar långa möten som betalas av staten.

7 I vilka frågor kan en domare fatta beslut om barnet om föräldrarna går till domstol?

Om föräldrarna vänder sig till domstol kan de begära gemensam vårdnad eller ensam vårdnad. Vid behov fattar domaren även beslut i frågor om underhåll, bosättningsort osv. En förälder med ensam vårdnad utövar vårdnaden om barnet, vilket ingriper rätten att företräda barnet i frågor som rör dess person och egendom och rätten att fastställa var barnet ska bo. Varje förälder är skyldig och har rätt att upprätthålla ett personligt förhållande och direkt kontakt med barnet. Denna bestämmelse gäller även om barnet skilts från sin familj eller inte bor hos en av eller båda föräldrarna. Den förälder som inte bor tillsammans med barnet har rätt att hållas informerad om barnet, särskilt om barnets utveckling, hälsa, skolresultat, intressen och levnadsförhållanden. En vårdnadstvist bör avgöras med beaktande av barnets bästa och efter att ha låtit barnet komma till tals, om han eller hon är i stånd att uttrycka sin åsikt.

8 Om domstolen beslutar att en förälder ensam ska ha vårdnaden om barnet, innebär det att han eller hon kan fatta beslut i alla frågor som rör barnet utan att först samråda med den andra föräldern?

En förälder som har ensam vårdnad om ett barn har alla rättigheter och skyldigheter som följer av denna vårdnad. Föräldrarna är skyldiga att betala underhåll för ett barn i förhållande till sin förmåga och ekonomiska situation. Föräldrarna är skyldiga att stå för barnets uppehälle tills det kan försörja sig själv.

Skyldigheten att stå för barnets uppehälle upphör inte om barnet lever åtskilt från familjen eller om barnet inte längre bor tillsammans med en av föräldrarna.

När domstolarna beviljar ensam vårdnad bedömer domstolarna de faktiska omständigheterna i målet, dvs. hos

vilken förälder barnet bor vid tidpunkten för talan och vilken förälder som har den dagliga vårdsnaden om barnet. Barnet har rätt att upprätthålla ett personligt förhållande och direkt kontakt med båda föräldrarna (umgängesrätt). Varje förälder är skyldig och har rätt att upprätthålla ett personligt förhållande och direkt kontakt med barnet. Den förälder som inte bor tillsammans med barnet har rätt att hållas informerad om barnet, särskilt om barnets utveckling, hälsa, skolresultat, intressen och levnadsförhållanden. Att en förälder beviljas vårdsnaden om barnet innebär inte att den andra föräldern frånges rätten till vårdnad.

9 Om domstolen bestämmer att föräldrarna ska ha gemensam vårdnad om ett barn, vad innebär det i praktiken?

Om föräldrarna har gemensam vårdnad om ett barn kan båda föräldrarna agera för barnets räkning i frågor som rör barnets person och egendom. Föräldrarna ska gemensamt fatta beslut i alla frågor som rör barnets utveckling.

10 Till vilken domstol eller myndighet ska jag vända mig om jag vill göra en ansökan om föräldraansvar? Vilka formella krav måste vara uppfyllda och vilka handlingar ska jag bifoga till min ansökan?

En talan som rör vårdnads- och umgängesrätt ska väckas vid domstolen på barnets hemvistort. Den ort där barnets föräldrar är folkbokförda anses vara barnets hemvistort vid en talan som rör vårdnads- och umgängesrätt. Om barnets föräldrar är folkbokförda i olika administrativa områden anses barnets hemvistort vara den ort där den förälder som barnet bor hos är folkbokförd. Om barnets föräldrar eller barnet saknar folkbokföringsadress anses barnets hemvistort vara föräldrarnas bosättningsort.

Käromålet bör framställas i enlighet med artikel 128 i civilprocesslagen (*Civilprocesa likums*). Artikel 129 i civilprocesslagen gäller i fråga om de handlingar som ska bifogas käromålet.

En familjedomstols yttrande i saken kan också bifogas käromålet.

11 Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall? Finns det något brådskande förfarande?

Civilrättsliga mål regleras av bestämmelserna i den lettiska civilprocesslagen. Domstolen prövar mål som rör skydd av barns rättigheter och intressen som prioriterade ärenden. Domstolen ber om familjedomstols yttrande i frågor som rör beviljande av vårdnad, barnomsorg och förfarandet för att utöva umgängesrätten, och uppmanar en företrädare att närvara vid domstolsförhandlingen för att låta barnet komma till tals om barnet utifrån ålder och mognad har förmåga att uttrycka sin åsikt.

Domstolen prövar civilrättsliga mål vid offentlig förhandling, förutom i mål som rör till exempel vårdnad och umgängesrätt. Domstolen kan besluta att hela eller delar av målet ska prövas bakom stängda dörrar för att skydda minderåriga. Ett sådant beslut kan fattas efter en motiverad begäran från parterna eller på domstolens eget initiativ.

Parterna har rätt att inge en motiverad begäran till domstolen om att behandla målet skyndsamt. Domstolen prövar därefter denna begäran.

På begäran av en av parterna kan det i ett domstolsavgörande slås fast att en dom eller delar av en dom som rör underhåll till barn, vårdnad och umgängesrätt ska verkställas utan dröjsmål.

På begäran av en av parterna meddelar domstolen ett interimistiskt beslut som tillfälligt fastställer storleken på underhållsbidraget tills domen meddelas.

12 Kan jag få rättshjälp för att täcka kostnaderna för förfarandet?

Personer som enligt det förfarande som anges i lagstiftningen anses vara låginkomsttagare eller ha det sämre ställt och personer som plötsligt befinner sig i en belägenhet och ekonomisk situation som hindrar dem från att

försvara sina rättigheter (på grund av naturkatastrofer, force majeure eller andra omständigheter som ligger utanför deras kontroll), eller helt och hållet har omhändertagits av staten eller en kommun (nedan kallat en *särskild situation*), har rätt att begära rättshjälp.

På en motiverad begäran prövar domstolen eller domaren en enskild persons ekonomiska situation och befriar honom eller henne helt eller delvis från skyldigheten att betala rättegångskostnader till statsbudgeten och beviljar uppskov med den obligatoriska betalningen av rättegångskostnader till statsbudgeten eller delar upp betalningen i avbetalningar.

I enlighet med civilprocesslagen är kärke befriade från att betala rättegångskostnaderna till statsbudgeten vid en talan om indrivning av underhållsbidrag för barn.

13 Går det att överklaga ett beslut om föräldraansvar?

En dom kan överklagas i enlighet med det ordinarie förfarandet, dvs. genom att inge ett överklagande till den regionala domstolen (*Apgabaltiesa*) eller ett överklagande av en rättsfråga till Högsta domstolen (*Augstākajā tiesa*).

14 I vissa fall kan det vara nödvändigt att göra en ansökan till en domstol eller till en annan myndighet för att få ett beslut om föräldraansvar verkställt. Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall?

Domstolsavgöranden verkställs så snart de vinner laga kraft, eller omedelbart om de förklaras omedelbart verkställbara.

De verkställs av en behörig förrättningsman.

15 Hur får jag ett beslut om föräldraansvar som har meddelats i en annan medlemsstat erkänt och verkställt i den medlemsstat där jag bor?

Utländska domstolars avgöranden erkänns och verkställs av lettiska domstolar.

Utländska domstolars avgöranden erkänns och verkställs i enlighet med det förfarande som föreskrivs i civilprocesslagen och i enlighet med rådets förordning (EG) nr 2201/2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000.

En ansökan om verkställbarhetsförklaring ska inges till distriktsdomstolen (eller stadsdomstolen) på hemvistorten för den person mot vilken verkställighet söks eller på hemvistorten för det barn som verkställigheten avser. Ett beslut om verkställbarhetsförklaring eller om avvisande av ett beslut om verkställbarhetsförklaring ska fattas av en ensam domare, på grundval av den ansökan som ingetts och de handlingar som bifogats denna, inom tio dagar från det att ansökan inkom och utan att kalla parterna.

16 Till vilken domstol i den medlemsstat där jag bor ska jag vända mig för att överklaga erkännandet och verkställigheten av ett beslut om föräldraansvar som meddelats av en domstol i en annan medlemsstat? Vilket förfarande är tillämpligt i sådana mål?

Förstainstansdomstolens beslut om erkännande av ett utländskt domstolsbeslut kan överklagas genom att inge ett kompletterande klagomål till den regionala domstolen, och den regionala domstolens beslut kan överklagas genom att inge ett kompletterande klagomål till senaten (*Senāts*).

En part i målet vars angivna bosättningsort ligger i Lettland, eller i annat fall vars faktiska vistelseort ligger i Lettland, får inge ett kompletterande klagomål inom 30 dagar efter mottagandet av en kopia av beslutet. En part i målet vars angivna bosättningsort eller faktiska vistelseort inte ligger i Lettland får inge ett kompletterande

klagomål inom 60 dagar efter mottagandet av en kopia av beslutet.

17 Vilken lag tillämpas i föräldraansvarsfrågor om barnet eller parterna inte bor i den medlemsstaten eller har olika medborgarskap?

Lettland är bundet av Haagkonventionen av den 19 oktober 1996 om behörighet, tillämplig lag, erkännande, verkställighet och samarbete i frågor om föräldraansvar och åtgärder till skydd för barn, och bilaterala avtal om rättslig hjälp som ingåtts mellan Lettland och Ryssland, Ukraina, Vitryssland, Uzbekistan, Kirgizistan och Moldavien.

Den här webbsidan hör till portalen [Ditt Europa](#).

Du får gärna [lämna synpunkter](#) på innehållet

Senaste uppdatering: 28/01/2025

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.